

PUTNU VĒROŠANA BABĪTES EZERĀ UN TĀ APKĀRTNĒ

Babītes ezers, kas izveidojās pirms ~ 3000—4000 gadiem, sekam līcim atdaloties no Litorīnas jūras, mūsdienās ir kļuvis par iecienītu aktīvās atpūtas vietu vietējiem iedzīvotājiem un viesiem. Babītes ezers piedāvā aizraujošas iespējas ne tikai makšķerniekiem, bet arī putnu vērotājiem – Babītes ezera teritorija ir nozīmīga barošanās un ligzdošanas vieta dažādām 200 dažādas putnu sugas, no tām ~ 35—40 sugu putni ligzdo ezera apkaimē, tai skaitā, arī 15 Eiropā apdraudētas putnu sugas (lielais dumpis, mazais dumpis, ragainais dūkuris, niedru lija, grieze u.c.). Daudzi putni, to starp ar ūdeņiem saistītie putni, Babītes ezera teritorijā ir sastopami visa gada garumā. Tomēr lielākais putnu pieplūdums gan sugu daudzveidības,

gan putnu skaita ziņā ir novērojams pavasarī, kad šeit ir iespējams vērot gājputnu atgriešanos, ieklausīties ne tikai lielo ķiru daudzbalstīgajā korī, bet arī izbaudīt dziedātājputnu un citu putnu balsu daudzveidību. Savukārt vasaras sezonā ir iespējams vērot, kā putnu jaunā paaudze apgūst izdzīvošanai svarīgas iemaņas. Vasaras izskaņā un rudens sezonā Babītes ezera apmeklētājiem svarīgi ņemt vērā, ka, sākot no augusta, Babītes ezerā ir atļautas ūdensputnu medības, tāpēc rudenī šeit nav vērojama liela putnu koncentrācija. Savukārt, sākoties ziemas sezonai, kad vien ezeru neklāj ledus kārtā, šeit mēdz pulcēties paugurknābja gulbji un citi ūdensputni. Aicinām Babītes ezera viesus visos gadalaikos būt vēroīgiem skatītājiem un klausītājiem un iepazīt arī savus lidojošos kaimiņus – putnus!

PASTAIGU MARŠRUTI

APĻVEIDA 🕒 ~ 3km | 🕒 1 h | melna līnija

Maršruta sākumā dodieties pa polderi, kur kreisajā pusē paveras skats uz Babītes ezeru, bet labajā – uz kanālu un laukiem, līdz Gātes upei, tad nogriezieties pa labi un tālāk dodieties pa ceļu starp diviem kanāliem (labajā un kreisajā pusē) līdz vietai, kur Gātes upe saplūst ar Lielupi – Mežzara salas dienvidrietumu stūrī. Tālāk nogriezieties pa labi un turpiniet ceļu taisni līdz nākamajam ceļam, tad nogriezieties pa labi un šī ceļa posma galā vēlreiz pa labi. Noteikti jau redzēsiet atstāto mašīnu un būsiet sasnieguši maršruta sākuma punktu. Šis maršruts ir ieteicams pavasarī, vasaras sākumā (līdz jūnija beigām), jo vasaras otrajā pusē šajā teritorijā ir raksturīga izteikta veģetācija (augsti, biezi niedrāji, citi augi), kas savukārt šajā apkārtnē pievliina dažādas tauriņu sugas

LĪNIJVEIDA 🕒 ~ 1 km | 🕒 20-30 min | sarkana līnija

Maršruta sākumā dodieties pa polderi, kur kreisajā pusē paveras skats uz Babītes ezeru, bet labajā – uz kanālu un laukiem, līdz Gātes upei. Atgriezties atpakaļ pa šo pašu ceļu.

ATCERĪETIES – BAUDOT PASTAIGAS GĀTES POLDERĪ,
NEATSTĀJIET AIZ SEVIS ATKRITUMUS –
KO ATNESI, TO AIZNESI!

Uzzini vairāk par putniem un
iesaisties putnu vērošanā: www.lob.lv
Ziņo par putnu novērojumiem: www.dabasdati.lv

PUTNU VĒROŠANAS MARŠRUTS PIE GĀTES POLDERA

Putnu vērotājiem un citiem kas ved Gātes upes virzienā, grantētais ceļš turpinās gan drīz līdz poldera dienvidu galam. Vietā, kur grantētais ceļš pagriežas pa labi Lielupes virzienā – ir maršrutes ezeru un tā apkārtni, izejot divus pastaigu maršrutu variantus poldera dienvidu galā. Automašīnas Gātes polderis piedāvā unikālu pastaigu maršrutu, jo polderi no trim pusēm ieskauj dažādas ūdenstilpes – Babītes ezers, Gātes upe un Lielupe. Lai nokļūtu polderī, jānogriežas pa kreisi no A10 šosejas, jāizvēlas ceļš, kas ved uz Gāciemu (Mucenieku ceļš), tad jādodas Straupciema virzienā un jānogriežas pa ceļu,

PĪĻU KAIMIŅI – GAURAS

Babītes ezerā teju visa gada garumā var sastapt arī **lielās gauras** (*Mergus merganser*) – vidēji liela izmēra pīļu dzimtas putnus ar uz leju ieliektu “nadziņu” knābja galā. Mātītes ir pelēcīgas, ar gaiši Gaurām, tāpat kā meža pīlēm un daudzām citām putnu sugām, raksturīgs dzimumdimorfisms: tēviņi ir nedaudz lielāki nekā mātītes, un katram dzimumam ir atšķirīgs

apspalvojums un krāsojums. Tēviņiem ligzdošanas sezonā ir balti sāni un vēders, galva melna ar metāliski zaļu spīdumu, knābis sarkans. Mātītes ir pelēcīgas, ar gaiši pelēkām vai baltām krūtīm, gaiši brūnu vēderu, galva gaiši brūna ar baltu zodu un sarkanbrūnu knābi. Ārpus vairošanās sezonas tēviņi izskatās līdzīgi mātītēm.

ROMANTIKAS SIMBOLS

Babītes ezerā ir sastopama var novērot gulbju pāru riesta Latvijā visbiežāk sastopamā rituālos, bet no vasaras vidus gulbju suga – **paugurknābja gulbis** (*Cygnus olor*). Šie lielie, krāšņie putni var uzturēties Babītes ezera visa gada garumā – pavasarī uz ezera

var novērot gulbju pāru riesta rituālos, bet no vasaras vidus jau sastopami jaunie vecāki kopā ar mazuļiem. Savukārt ziemā, ja ezers nav aizsalis, var novērot pat lielus ziemojošo gulbju barus.

PAVASARA Riesta DEJAS

Pavasārī Babītes ezers sniedz lielisku iespēju novērot putnu riesta rituālus – īpaši krāšņi to demonstrē **cekuldūkuri** (*Podiceps cristatus*), Latvijā ligzdojoši ūdensputni, kas pēc barības nirst ūdenī. Sākot no pavasara, ezerā var novērot, kā cekuldūkuri izrāda savstarpējos uzmanības ap-

liecinājumus, bet vēlāk, vasaras otrajā pusē vecāki jau ir redzami kopā ar mazuļiem. Cekuldūkuri barību iegūst nirstot. Barībā ietilpst zivis, dažādi bezmugurkaulnieki, gliemji un vēžveidīgie, kā arī nelieli abinieki.

“UPĒ NAKTĪ PĪLES KLIEDZ...”

Babītes ezerā, tāpat kā citās Latvijas ūdenstilpēs, visa gada garumā ir sastopamas **meža pīles** (*Anas platyrhynchos*). Tām ir izteikts dzimumdimorfisms – tēviņus viegli atpazīt pēc spilgti oranždzeltenā knābja un metāliski zaļās galvas krāsojuma, kas “pazūd” pēc riesta perioda pava-

sara beigās un atkal parādās rudenī. Turpretī mātītes visu gadu ir neuzkrītoši brūnraibas – šāds ietērps palīdz mazuļu audzināšanā (par pīlēm rūpējas tikai mātītes). Meža pīles ir visēdājas, to barībā ietilpst sauszemes augi, ūdensaugi, vaboles, gliemeži u. c. nelieli dzīvnieki.

NESKATI VĪRU PĒC CEPURES, SKATI PĒC PLEZNĀM

No vidēja izmēra ūdensputniem Babītes ezeru kā barošanās un ligzdošanas vietu ir iecienījuši arī **lauči** (*Fulica atra*) – bieži sastopami ūdensputni, kurus viegli pamanīt, pateicoties baltajai pierī, kas kontrastē ar putna melno apspalvojumu. Lauči ir teritoriāli, tāpēc paputņiem ir jācīnās par labākajām teritorijām. Līdzīgi kā meža pīles, arī lauču ir visēdāji – pārtiek no augiem, dažādiem bezmugurkaulniekiem, citu putnu olām, aļģēm, sēklām un augļiem.

GĀJPUTNU LAIKS

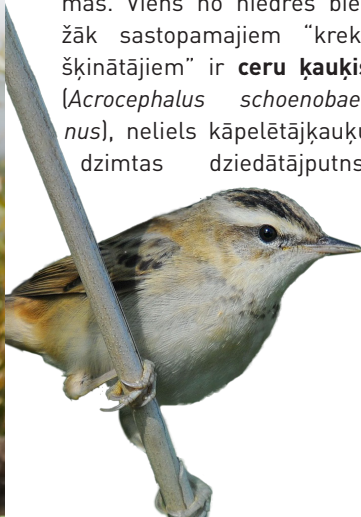
Rudens un pavasara migrācija laikā Babītes ezers un tā apkārtnē ir laba vieta gājputnu vērošanai. Šeit var novērot, piemēram, **meža zosis** (*Anser anser*), kas ir lielākā no visām pelēkajām zosīm – arī migrācijas un ziemošanas tām ir pelēka galva, kakls un

mugura, mazliet gaišāks vēders un balta aste, knābis un kājas rozīgi oranžas. Atsevišķi pāri mēdz Latvijā ligzdot – abi vecāki rūpējas par mazuļiem, un ģimene paliek kopā dzimtas dziedātājputns.

KAS SKRAPSTINA UN KREKŠKINA NIEDRĒS?

Babītes ezera un tā apkārtnes niedrājos jūnijā un jūlijā bieži var dzirdēt neparastas, krekšķošas putnu dziesmas. Viens no niedrēs biežāk sastopamajiem “krekšķinātājiem” ir **ceru ļauķis** (*Acrocephalus schoenobaenus*), neliels kāpelētājķauķu dzimtas dziedātājputns.

Tēviņiem ir raksturīgas daudzveidīgas un sarežģītas dziesmas – viens dziedāšanas fragments ilgst apmēram 20–40 sekundes, reizēm pat ilgāk par vienu minūti, pēc tam seko īsa, 1–2 sekunžu pauze, tad seko nākamā dziesmas sekvenca. Dziesma nekad neskan vienādi, jo tēviņi mēdz iekļaut dziesmā arvien jaunus elementus, un tie spēj atdarināt arī citu putnu dziesmas. Ceru ļauķi ir gājputni, tie ziemo Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras, un tiem ir viens no garākajiem mazo putnu migrācijas lidojumiem – vienā virzienā

DŪDIEVIŅA RADINIECE

Babītes ezera teritorijā var sastapt arī dažādas bridējputnu sugas, piemēram, **plāvu tilbīti** (*Tringa totanus*) – meklē ūdenskrātuvju sērēs, dubļos, pludmales smiltīs un dīgos putnus. Pieaugušajiem putniem ir garas, koši oranžas kājas, brūnraibs apspalvojums un vidēji garš knābis ar melnu galu. Tilbītes barojas ar nelieliem bezmugurkaulniekiem (kukaiņi, tārpji, gliemji, vēžveidīgie un zirnekļi), kurus tās meklē ūdenskrātuvju sērēs, dubļos, pludmales smiltīs un dīgos putnus. Pieaugušajiem putniem ir garas, koši oranžas kājas, brūnraibs apspalvojums un vidēji garš knābis ar melnu galu. Tilbītes barojas ar nelieliem

PRESES NAMA JUMTA IEKAROTĀJI

Babītes ezerā uzturas arī citi kaiju dzimtas putni, piemēram, **upes zīriņi** (*Sterna hirundo*), kas gan Eiropā, gan Latvijā ir aizsargājama suga. Līdzīgi kā lielie ķīri, arī zīriņi veido kolonijas. Upes zīriņi ir gājputni, un lielākā daļa Eiropā ligzdojošo

upes zīriņu ziemo Āfrikas rietumos vai dienvidos. Tie barojas ar zivīm, kuras tie ķer, ienirstot ūdenī no lidojuma. Interesants fakts – upes zīriņi ļoti bieži izlaiž fekālijas uz savu pretinieku galvām, bet to nekad nedara pie savām ligzdām.

GĀGANU KARI

Līdz ar pavasara atnākšanu puses krāsojuma. Līdzīgi kā nu Babītes ezera apkārtnē cilvēki, ķīri ir ļoti sociāli un ieskandina **lielie ķīri** (*Larus ridibundus*) – Latvijā izplatīti ezerā migrācijas un ziemo-kaiju dzimtas putni, kas mīt šanas periodos tie uzturas, pie dažādām ūdenstilpnēm lai barotos un atpūstos, saun kurus vasarā viegli pavukārt vasaras sezonā tie šeit manīt pēc tumšā galvas virsligzdo.

KAS PŪŠ PUDELĒ?

Viens no visvieglāk sadzirdamajiem Babītes ezera iemītniekiem ir **lielais dumpis** (*Botaurus stellaris*), vidēja auguma gārņu dzimtas putns, kas uzturas un ligzdo ar niedrēm aizaugušos ezeros un zivju dīķos. Tēviņu sauciens, kas atgādina bulļa māvienu, riesta laikā ir dzirdams līdz pat 2 km attālumā. Dumpis pamatā barojas ar zivīm, kā arī ar nelieliem dzīvniekiem, vardēm, kukaiņiem un gliemjiem. Interesants fakts – tēviņi ir poligāmi un vienas ligzdošanas sezonas laikā tie var sapāroties ar vairākām mātītēm, visbiežāk līdz piecām dažādām mātītēm vienā sezonā. Par mazuļiem rūpējas tikai mātītes.

NIEDRĀJU IEMĪTNIEKI GĀRŅI

Babītes ezerā salīdzinoši zivju gārnis pavada lielāko viegli pamanāmi ir tur mīdņas daļu. Gārņi pamatā tošie gārņu sugu pārstāvji – pārtiek no dzīvnieku izcelsmes barības – zivis, vārdes, **baltais gārnis** (*Ardea alba*), kuram ir pilnībā balts vēžveidīgie, gliemji un nelieli apspalvojums, gaiši dzeltens zīdītāji (pārsvarā grauzēji). knābis un melnas kājas, un Medījumu tie norij veselu. **zivju gārnis** (*Ardea cinerea*), Gārņi lielākoties ir gājputni, kura apspalvojums ir zilpelēkie parasti migrē nakts laikā, kā krāsā, kas ļauj tam vizuāli lidojot individuāli vai nelielās “saplūst” ar ūdeņiem, kuros grupās.

“AIZLIDO DZĒRVES...”

Viens no vieglāk atpazīstamiem ziemeļos. No ziemošanas majiem Latvijas gājputniem vietām dzērves atgriežas ir **dzērve** (*Grus grus*). Pavasara un rudens migrāciju Latvijā marta beigās vai aprīļa sākumā, un rudenī atkal laikā dzērļu pārlidojumus dodas projām. Dzērves veido var novērot arī Babītes ezera monogāmus pārus uz mūžu. teritorijā. Dzērves pārziemo Dzērves var sasniegt 30–40 Eiropas dienvidos un Āfrikas gadu vecumu.

PLĒŠPUTNS, NO KURA BĪSTAS ŪDENSPUTNI

Babītes ezerā ir sastopami arī plēšputni, piemēram, **niedru lija** (*Circus aeruginosus*) – liela auguma vānagu dzimtas putns, kas ligzdo pie sekliem niedrāju ezeriem, zivju dīķiem. Tās pārsvarā barojas ar graužiem un putniem. Pavasarī, vairošanās sezonas sākumā lijas veido monogāmus pārus un var uzturēt attiecības vairāku gadu garumā. Barības meklējumos tās lido virs zemes apmēram 2–6 metru augstumā – pamanot medījumu, tās metas lejup ar izstieptām kājām un izplestiem nagiem.

“GRIEZE, MANA GRIEZĪTE”

Vēlos jūnija vakaros un nakts Mežzara salā var sadzirdēt **griezi** (*Crex crex*) – tai ir raksturīgs griezošs divzilbīgs sauciens “krrrep–krrrep”, ko nevar sajaukt ar citiem putniem. Grieze ir spēcīga, vidēji liela vistiņa, ar spēcīgām kājām un īsu asti. Tā ligzdo dabiskos un cilvēka veidotajos zālajos, labības laukos un atmatās ar garu zāli. Griezes ir aktīvas krēslas stundās: agri no rīta vai vēlu vakaros. Tās ir visēdājas, galvenokārt tās barojas ar bezmugurkaulniekiem – kukaiņiem, zirnekļiem, posmtārpiem, gliemjiem, vabolēm, spārniem un sienāžiem. Tēviņi ir teritoriāli (tie agresīvi aizstāv savu teritoriju no citiem tēviņiem) un poligāmi – sezonas laikā tēviņš var sapāroties ar 2–3 mātītēm. Par mazuliem rūpējas tikai mātītes.

“UN VĒL TAGAD TĀS ĶĪVĪTES KLIEDZ...”

Pie Babītes ezera apkārtnē Rietumeiropā, Vidusjūras reģionā, Ziemeļāfrikā, Tuvajos jādāmin arī **ķīvītes** (*Vanellus vanellus*) – tārtiņu dzimtas pulcējas lielos baros, bieži bridējputni, kuriem Lidojumā ķīvīti var viegli atpazīt pēc garajiem, platajiem, noapaļotajiem spārniem un svaidīgā lidojuma – tās bieži maina lidojuma augstumu un virzienu. Pirms došanās uz ziemošanas vietām ziemo

KAS NIEDRĒS TINKŠĶ KĀ ZVANIŅŠ?

Vēl viens Babītes ezera niedrēs bieži sastopams dziedātājputns ir **niedru stērste** (*Emberiza schoeniclus*), kuru mus pārus, un ligzdu būvē viegli atpazīt pēc tumšā galvas krāsējuma – tēviņiem dodas uz ziemošanas vietām Eiropas rietumos, dienvidos lēkbrūna. Niedru stērstes vai uz Ziemeļāfriku.

Šis materiāls ir sagatavots ar Babītes novada pašvaldības līdzfinansējumu projekta “Iepazīsti Babītes novada dabu! 2020” ietvaros.

Fotogrāfijas: Selga Bērziņa (cekludūkuris, lielā gaura, meža zoss, niedru lija, pļavu tilbīte, ķīvīte, niedru stērste, ceru kauķis, dzērve), Edgars Lediņš (paugurknābja gulbis, lielais ķīris, upes zīriņš, meža pīles, laucis, baltais gārnis, zivju gārnis, lauku balodis), Imants Jakovļevs (grieze), Roger Hatcliffe (www.wikipedia.org; lielais dumpis), www.wikimapia.org (Babītes ezers).

